

An Analysis of the Role of Social Capital in Passive Defense in Border Rregions (Case Study: Baneh City)

Nader Tabeii, Ayoob Jafari, Seyyed Meisam Jasemi, Hojatollah Jahani Rad*

*Assistant Professor of Political Geography, Farabi Faculty of Science and Technology, Tehran, Iran

(Received: 26/05/2024, Revised: 01/10/2024, Accepted: 23/02/2025, Published: 19/04/2025)

DOR: 20.1001.1.20086849.1404.16.1.1.5

ABSTRACT

The concept of social capital includes concepts such as trust, cooperation and two-way relationships between group members; In such a way that it leads the group towards achieving a goal that is considered positive based on the common values and criteria in the society, and its strengthening becomes the basis for the realization of non-active defense in the country. As a result, it is possible to witness the facilitation of measures that improve the efficiency of the society in relation to the social capital within the group in the direction of the cohesion and solidarity of the society and also the communicator in strengthening and shaping the passive defense and provides the basis for the creation of security and sustainable development of the country. The results obtained from the present research for the city of Baneh show that the social capital in general from the point of view of the citizens of Baneh is at a low average level and is not at an optimal level (3.1). Also, based on the Pearson correlation results, there is a significant relationship between social capital and passive defense; That is, an increase in social capital increases the level of passive defense readiness and vice versa. According to the Pearson correlation coefficient with a value of 0.235 and a significance level of 0.06, which is greater than 0.05, the null hypothesis between trust and passive defense is not rejected and there is no significant relationship between the two variables of trust and passive defense. which indicates the weakness of trust among Baneh citizens as one of the important dimensions of social capital and as a result passive defense.

Keywords: Social Capital, Passive Defense, Border Areas, Baneh City

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license.

Publisher: Imam Hussein University

 Authors

* Corresponding Author Email: geo.hojat.1980@gmail.com

پدافند غیرعامل

سال پانزدهم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۴ (پیاپی ۶۱): صص ۱۰-۱

شاپای چاپی: ۶۹۴۹-۲۰۰۸ | شاپای الکترونیکی: ۲۹۸۰-۸۰۳۰

علمی - پژوهشی

نقش سرمایه‌ی اجتماعی در پدافند غیرعامل در مناطق مرزی

مطالعه موردی: شهر بانه

نادر تابعی^۱، ایوب جعفری^۲، سید میثم جاسمی^۳، حجت‌الله جهانی راد^{۴*}

DOR: 20.1001.1.20086849.1404.16.1.1.5

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۱/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۱۰

چکیده

سرمایه اجتماعی دربردارنده مفاهیمی همچون اعتماد، همکاری و روابط دوسویه است؛ به گونه‌ای که می‌تواند جامعه را به سمت دستیابی به هدفی رهنمون کند که بر مبنای ارزش‌ها و معیار رایج در جامعه، مثبت تلقی گردد و تقویت آن می‌تواند به‌مرور زمینه‌ساز تحقق پدافند غیرعامل در کشور شود؛ و با بهبود کارایی در جامعه به‌خصوص ارتباط سرمایه اجتماعی درون‌گروهی، زمینه را برای ایجاد انسجام و همبستگی و در نهایت امنیت و توسعه پایدار کشور فراهم نماید. درمجموع هدف از این پژوهش، بررسی نقش سرمایه اجتماعی در پدافند غیرعامل در مناطق مرزی با تأکید بر شهر بانه است. در این خصوص، روش بررسی آن به‌صورت توصیفی-تحلیلی و نحوه گردآوری داده‌ها و اطلاعات آن براساس مطالعات اسنادی و پیمایشی از طریق پرسشنامه بوده است. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و پدافند غیرعامل ارتباط معنادار وجود دارد و از طرفی میزان سرمایه اجتماعی از دیدگاه شهروندان در سطح متوسط و رو به پایین بوده و در شرایط مطلوبی قرار ندارد. همچنین بین اعتماد مردم و پدافند غیرعامل، رابطه معناداری وجود ندارد؛ که ضعف اعتماد در بین شهروندان بانه به‌عنوان یکی از ابعاد مهم سرمایه اجتماعی و در نتیجه تقویت پدافند غیرعامل از موضوعات بسیار بااهمیتی است که لازم است در آینده به‌صورت جدی به آن توجه گردد و برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات لازم با در نظر گرفتن تمام جوانب آن صورت گیرد.

کلیدواژه‌ها: سرمایه اجتماعی، پدافند غیرعامل، مناطق مرزی، شهر بانه

^۱ پژوهشگر گروه جغرافیا، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۲ پژوهشگر گروه جغرافیا، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۳ پژوهشگر گروه جغرافیا، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۴ استادیار جغرافیای سیاسی، دانشکده علوم و فنون فارابی، تهران، ایران (geo.hojat.1980@gmail.com) - نویسنده مسئول

* این مقاله یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت شرایط و ضوابط مجوز Creative Commons Attribution (CC BY) توزیع شده است.

۱- مقدمه

امنیتی-انتظامی یکی از مهم‌ترین نقاط هر کشور به شمار می‌روند، به عبارت دیگر امنیت ملی در کشور وابسته به امنیت در مناطق مرزی است [۲]. در واقع مناطق مرزی و سکونتگاه‌های آن را می‌توان آسیب‌پذیرترین مناطق کشور قلمداد نمود. از آنجا که هدف اصلی پدافند غیرعامل، کاهش آسیب‌پذیری کشور است و حرکت به سمت برقراری امنیت در مناطق مرزی، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش آن داشته باشد. در نهایت، دستیابی به امنیت در مناطق مرزی بدون مشارکت در سطح محلی امکان‌پذیر نیست.

در مجموع، پژوهش حاضر به بررسی نقش سرمایه اجتماعی در پدافند غیرعامل در مناطق مرزی با تأکید بر شهر بانه می‌پردازد و سؤال اصلی آن است که آیا بین سرمایه اجتماعی و پدافند غیرعامل در شهر بانه رابطه معناداری وجود دارد؟ و رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با پدافند غیرعامل چگونه است؟ که در این راستا ابتدا مفهوم سرمایه اجتماعی و جایگاه آن در جهان امروز بررسی و سپس به ارتباط و اهمیت نقش سرمایه اجتماعی در پدافند غیرعامل با تأکید بر شهر بانه پرداخته خواهد شد.

۲- مبانی نظری

۲-۱- سرمایه اجتماعی

ریشه استفاده از اصطلاح سرمایه اجتماعی برای اولین بار به سال ۱۹۱۶ توسط هنریفین بازمی‌گردد که سرمایه اجتماعی را سرمایه نامحسوسی می‌دانست که در زندگی روزمره افراد دارای اهمیت است [۳]. از نظر کلمن، سرمایه اجتماعی شامل چهارچوبی اجتماعی است که موجب تسهیل روابط میان افراد درون آن می‌شود؛ به‌گونه‌ای که فقدان آن ممکن است در دستیابی به هدف معین هزینه بیشتری تحمل کند. رابرت پوتنام سرمایه اجتماعی را به شرح زیر تعریف می‌کند: سرمایه اجتماعی ارتباطات متقابل بین اشخاص، شبکه‌های اجتماعی و هنجارهای عمل متقابل و قابلیت اعتماد ناشی از آن‌هاست [۴]. همچنین می‌توان وجه مشترک تشکیل‌دهنده تعاریف سرمایه اجتماعی را در چند مورد زیر خلاصه کرد:

۱- سرمایه اجتماعی انفرادی ساخته نمی‌شود و برای تولید و بازتولید آن باید گروه یا شبکه اجتماعی تشکیل گردد. پس وجود مشارکت در گروه یا شبکه اجتماعی اصل ضروری تشکیل سرمایه اجتماعی می‌باشد. ۲- عنصر بعدی وجود حداقلی از اعتماد در گروه است. ۳- مؤلفه بعدی وجود انسجام و همبستگی اجتماعی در بین اعضای گروه است که بر مبنای ارزش‌ها و هنجارهای خاص و مورد توافق گروه می‌باشد.

در ادامه، سعی شده است به شاخص‌های مؤثر و تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی براساس جدول (۱) توضیح برخی از آن‌ها به شرح ذیل اشاره گردد:

شهرها به دلیل بافت فشرده، جمعیت متراکم، تنوع فضاها، تأسیسات و تجهیزات شهری فراوان معمولاً در جنگ‌ها در برابر تهاجمات زمینی و هوایی به‌عنوان اهداف آسیب‌پذیر به شمار رفته و این نوع حملات باعث تلفات بالای غیرنظامیان و خسارت زیادی به تأسیسات و تجهیزات شهرها می‌گردد [۱]. در این خصوص در زمان وقوع جنگ، اگر یکی از طرفین به هیچ‌یک از معیارهای انسانی، حقوق بشر و قوانین پایبند نباشند ممکن است برای رسیدن به اهداف خود به هر اقدامی دست بزنند. برای نمونه می‌توان به نتایج تجارب هشت سال دفاع مقدس و حمله رژیم بعثی عراق به شهرهای ایران، تهاجم رژیم صهیونیستی به شهرهای لبنان و بمباران شهرهای عراق و افغانستان در زمان حضور اشغالگران آمریکایی اشاره نمود که لازم است برای کاهش اثرات حمله دشمن و به‌منظور افزایش مقاومت ملی بایستی شهرها را در برابر تهدیدات دشمن ایمن نمود. در این زمینه، بیشترین رسالت مأموریت این مهم بر دوش مدیران شهری خواهد بود که باید اهتمام ویژه‌ای به ایجاد و تحقق الزامات حقوقی، ساختاری، اعتباری و منابع انسانی داشته باشند. بدیهی است کلیه تدابیر، اقدامات و پیش‌بینی‌های لازم به‌منظور تحقق اهداف باید قبل از وقوع هر حادثه‌ای صورت پذیرد. تا در زمان وقوع حادثه، قابلیت بهره‌برداری و مدیریت مطلوب شهری در برابر تهدیدات میسر گردد. در نتیجه سلامتی شهروندان و پایداری و بقای شهرهایمان تضمین گردد؛ بنابراین، مهم‌ترین وظیفه تمامی نهادهای مسئول به‌خصوص مدیران شهری تلاش در خصوص هرگونه برنامه‌ریزی و اقدام جهت کاهش آسیب‌ها، ایجاد ایمنی، پایداری نسبی زیرساخت‌های مهم شهر و ایجاد فرهنگ ایمنی در میان عموم شهروندان می‌باشد.

در سال‌های اخیر، موضوع پدافند شهری به‌شدت موردتوجه سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران کشور قرار گرفته است و از آن به‌عنوان یکی از راهکارهای اصلی کاهش آسیب‌پذیری‌های کشور در برابر تهدیدات به شمار می‌رود. این موضوع، در برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه و همچنین سیاست‌های شش‌گانه کلی نظام به‌طور ویژه تأکید شده است. همچنین ملاحظات دفاعی و امنیتی و لحاظ نمودن اصول پدافند غیرعامل جزء اصول بنیادین در هر شهر به‌خصوص در طراحی و استراتژی کلان توسعه پایدار، هویت بخشی و امنیت به‌حساب می‌آید؛ اما آنچه امروزه به نظر می‌رسد در پدافند غیرعامل و امنیت ملی می‌تواند تأثیرگذار باشد مفهوم سرمایه اجتماعی است که به آن توجه لازم نشده است. در این خصوص، بازیابی اهداف پدافند غیرعامل در تعامل با سرمایه اجتماعی امری ضروری با اهمیت به نظر می‌رسد. در این میان شهرها و مناطق مرزی بنا به موقعیت و نوع شرایط جغرافیایی و

۲-۲- هنجارها

شبکه‌ها هم‌سطح (افقی) هستند و برخی دیگر، شبکه‌های عمودی می‌باشند که شهروندان را براساس روابط نابرابر مبتنی بر سلسله‌مراتب به هم پیوند می‌دهند. نمونه‌ای از پیوندهای مشارکت افقی پیوندهای خویشاوندی است که نقش خاصی در حل مسائل جمعی دارند، اما در سطح اجتماعی می‌توان به عضویت مشترک در انجمن‌ها اشاره نمود [۷].

۲-۴- اعتماد

به عقیده برخی صاحب‌نظران اعتماد شامل میزان اعتماد افراد به آشنایان، غریبه‌ها، سازمان‌های مختلف و نمایندگان حکومت است که مهم‌ترین بعد سرمایه اجتماعی به‌شمار می‌رود و دیگر جنبه‌های این سرمایه را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اعتماد یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی است و زمینه‌ساز مشارکت و همکاری میان اعضای جامعه می‌باشد. در این خصوص، پاتنام معتقد است که اعتماد به‌عنوان یکی از اجزای سرمایه اجتماعی موجب تسهیل هرگونه همکاری می‌شود و هر چه سطح اعتماد در جامعه بالاتر باشد احتمال همکاری هم بیشتر خواهد شد و خود همکاری نیز اعتماد ایجاد می‌کند [۸].

هنجارها به آن دسته از اموری گفته می‌شود که دارای ماهیت پیش برنده‌ای هستند و موجب بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی مردم در سطح خرد و کلان می‌شوند؛ که برای نمونه همکاری با مؤلفه‌های همکاری محله‌ای از طریق انجام فعالیت‌های عام‌المنفعه، حل مشکلات مردمی، همکاری با مسئولان مانند توصیه مردم به صرفه‌جویی و بهره‌وری بیشتر، وساطت اجتماعی داوطلبانه جهت رفع مشکلات و گرفتاری‌های میان مردم و احساس رضایتمندی از زندگی از جمله شاخص‌های معرف هنجار می‌باشد که وجود آن‌ها موجب پایین آمدن هزینه‌های اداره جامعه و افزایش سطح رضایتمندی اجتماعی می‌گردد [۵].

۲-۳- انسجام اجتماعی (شبکه‌ها)

انسجام اجتماعی عبارت است از توافق جمعی میان اعضای یک جامعه که حاصل پذیرش و درونی کردن نظام ارزشی و هنجاری یک جامعه و وجود تعلق جمعی و تراکمی ناشی از تعامل میان افراد آن جامعه است [۶]. هر جامعه‌ای از طریق شبکه‌های رسمی و غیررسمی ارتباطات میان افراد شناخته می‌شود. بعضی از این

جدول (۱): شاخص‌های اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی برحسب تعریف صاحب‌نظران

شاخص‌های اندازه‌گیری						تعریف از سرمایه اجتماعی	صاحب‌نظر
آمین	اعتماد	هنجار	رشد	تعامل و گردآیند	شبکه اجتماعی		
		*		*	*	منظور از سرمایه اجتماعی آن چیزی است که اشیا و مادیات ملموس را در زندگی روزمره اکثریت مردم با معنا می‌سازد، یعنی کار خیر، دلسوزی متقابل و رابطه اجتماعی.	هانی فان [۹]
				*	*	شبکه‌های شهری، سرمایه اجتماعی بدون جایگزین شهر است.	جین جیکوبز [۱۰]
				*	*	سرمایه اجتماعی کمک به یکدیگر به شکل منابعی است که در اختیار یکدیگر قرار می‌دهند.	لوری [۱۱]
				*	*	سرمایه اجتماعی منابعی است که در لطف و محبت دوستان و آشنایان به یکدیگر منعکس می‌گردد.	هانرز [۱۲]
		*			*	پیروی افراد از قوانین و قواعد، حتی آن قوانین و قواعدی که چندان اجرا نمی‌شوند.	برومر [۱۳]
		*			*	سرمایه اجتماعی از تعهد و وظایف و مسئولیت‌های اجتماعی تشکیل می‌شود.	پوردیو [۱۴]
		*		*	*	سرمایه اجتماعی بر تعدادی افراد اشاره دارد که از آنان انتظار حمایت کردن وجود دارد.	باکس من و همکاران [۱۵]
	*	*				سرمایه اجتماعی مشخصه‌های سازمان اجتماعی یعنی مواردی چون شبکه‌ها، اعتماد و هنجار اجتماعی را شامل می‌گیرد که همکاری متقابل و هماهنگی در جهت منافع مشترک را تسهیل می‌کند.	لانجاو و همکاران [۱۶]
		*			*	سرمایه اجتماعی منعکس‌کننده توان افراد برای کار کردن با هم در جهت اهداف مشترک در گروه‌ها و سازمان‌ها است.	فوکویاما [۱۷]
		*		*	*	سرمایه اجتماعی را می‌توان به‌عنوان مجموعه‌ای از ارزش‌ها یا هنجارهای غیررسمی تعریف کرد که اعضای یک گروه به‌طور مشترک به آن‌ها باور دارند و همکاری بین آن‌ها را مجاز می‌شمارد.	فوکویاما [۱۷]
	*	*		*	*	سرمایه اجتماعی شامل اطلاعات، اعتماد و هنجارهای دوسویه ذاتی شبکه‌های اجتماعی هر فرد است.	وول کاک [۱۸]

۲-۵- پدافند غیرعامل

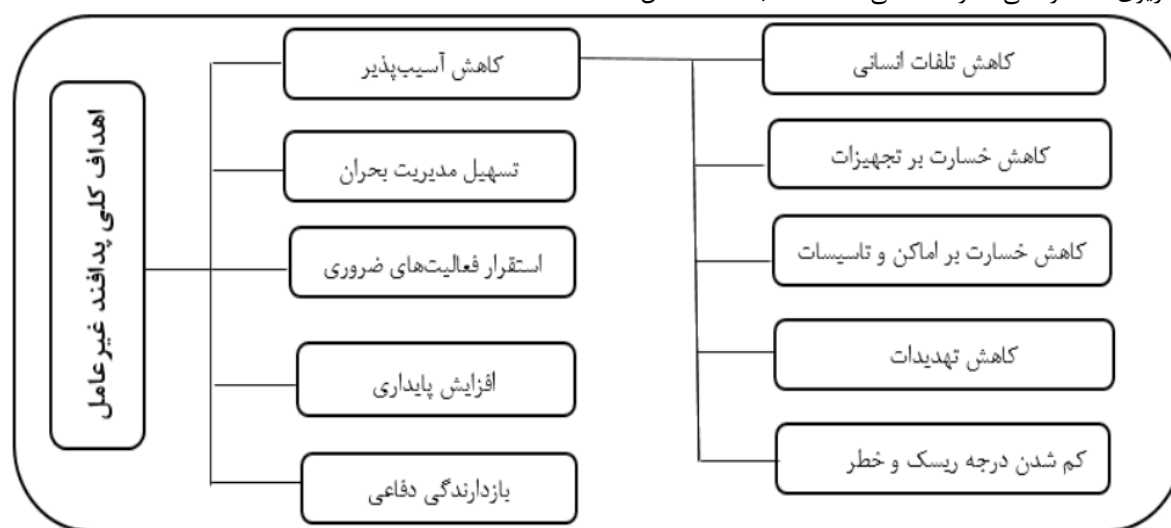
منظور از پدافند غیرعامل مجموعه اقداماتی است که بدون نیاز به کاربرد تجهیزات نظامی و سلاح‌های گرم و صرفاً بر مبنای طراحی ساختار و مشخصات فضا از دو بعد شکل و فرم و عملکردهای آن بهره می‌گیرد که هدف آن، محدود نمودن آسیب‌های ناشی از جنگ، بهبود قابلیت‌های فضای باز به‌منظور تأمین حفاظت از جان شهروندان و به حداقل رسانیدن لطمات جانی ناشی از سانحه جنگ است. دفاع غیرنظامی بر «حفاظت از شهروندان در برابر اثرات بلایا» تأکید می‌نماید و از این رو طیف اهداف، اقدامات و روش‌های مقابله با هر آسیب گسترش می‌یابد. به همین دلیل می‌توان تعریف دفاع غیرنظامی را یک تعریف عام محسوب نمود که پدافند غیرعامل بخشی از آن محسوب می‌گردد.

پدافند از نظر واژه‌شناسی، واژه‌ی «پدافند» از دو جزء «پد» و «آفند» تشکیل شده است که در فرهنگ و ادب فارسی «پاد» یا «پد» پیشوندی است با معانی «ضد، متضاد، پی و دنبال» و هرگاه قبل از واژه‌ای قرار گیرد معنای آن را معکوس می‌نماید، واژه «آفند» نیز به مفهوم «جنگ، جدال، پیکار و دشمنی» است [۱۹]. پدافند در معنای لغوی مترادف با دفاع است. دفاع نیز بر دو قسم است: دفاع عامل و دفاع غیرعامل. دفاع عامل مبتنی بر فعالیت نیروهای مسلح و متکی بر تسلیحات و تجهیزات نظامی می‌باشد، چنین دفاعی بر عهده نیروهای نظامی است. هرچند در صورتی که کشور در معرض تجاوز قرار بگیرد، مردم هم در قالب نیروهای بسیج می‌توانند به کمک نظامیان بیایند. در کنار پدافند عامل، نوع دیگری از دفاع وجود دارد که به آن پدافند غیر عامل می‌گویند و به دفاعی گفته می‌شود که متکی بر تجهیزات و تسلیحات نظامی نیست. پدافند غیر عامل مجموعه‌ای از برنامه‌ریزی‌ها، طراحی‌ها و اقداماتی است که باعث کاهش

آسیب‌پذیری در مقابل تهدیدات دشمن می‌شود. در منابع لاتین، معادل دقیق عبارت پدافند غیرعامل «Passive Defense» بکار برده می‌شود که مجموعه اقدامات غیرمسلحانه‌ای است که موجب کاهش آسیب‌پذیری نیروهای انسانی، ساختمان‌ها، تأسیسات، تجهیزات و شریان‌های حیاتی شهر یا کشور در برابر حملات نظامی یا مخاطرات طبیعی و انسانی می‌شود.

در مجموع، تمایز اصلی «پدافند عامل» از «پدافند غیرعامل» تأکید بر عملیات نظامی و «پاسخ به آتش با آتشی قوی‌تر و کوبنده‌تر» در دفاع عامل است، درحالی‌که «توسعه قدرت نظامی و داشتن موضع قوی‌تر نسبت به مهاجمان احتمالی» استراتژی کلانی است که هم در روش‌های تهاجمی و هم در روش‌های تدافعی دارای کاربردهای گسترده و درعین‌حال مشابه ولی با نتایج متفاوت است. در حقیقت وجه تمایز بین پدافند عامل و غیرعامل را «عامل انسان» می‌داند. به این معنا که پدافند عامل را ابزاری می‌داند که نیاز به مدیریت مستقیم و کاربری انسانی دارد و مشتمل بر ابزار و آلات جنگی، سازمان‌دهی، آموزش و مدیریت نیروهاست که در شرایط عدم حضور انسان، آن ابزار به‌خودی‌خود فاقد اعتبار است. درحالی‌که پدافند غیرعامل را امکانات معماری در زمینه مهندسی جنگ می‌داند، به‌گونه‌ای که بدون ابزار، توانمندی نیروهای رزمی و دفاعی را افزایش دهد. بر این اساس، پدافند غیرعامل نیازی به حضور انسان نداشته و هرکسی آنجا را متصرف شود، راندمان دفاعی بیشتری در جنگ به دست خواهند آورد [۲۰]؛ بنابراین در پدافند عامل فقط نیروهای مسلح مسئولیت دارند، درحالی‌که در پدافند غیرعامل تمام نهادها، نیروها، سازمان‌ها، صنایع و حتی مردم عادی می‌توانند نقش مؤثری بر عهده گیرند.

در شکل (۱) اهداف مهم پدافند غیرعامل آورده شده است.

شکل (۱): اهداف کلی پدافند غیرعامل [۲۱]

۲-۶- ضرورت توجه به پدافند غیر عامل در شهرها و مناطق مرزی

شهرها و مناطق مرزی نسبت به شهرهای نواحی مرکز کشور ضوابط و تمهیداتی را می‌طلبد. این مناطق به علت تماس با محیط‌های گوناگون داخلی و خارجی از ویژگی‌های خاصی برخوردارند که وجود مبادلات و پیوندهای فضایی دو سوی مرز، بین کشورهای مجاور و آسیب‌پذیری و تهدیدات مختلف از جمله انزوای جغرافیایی، توسعه‌نیافتگی، ناپایداری سکونت و تفاوت‌های فرهنگی در این مناطق ایجاد نموده و اهمیت ویژه‌ای را به فرایند برنامه‌ریزی‌های توسعه و آمایش کشور داده است. از این رو مطالعه و برنامه‌ریزی به‌منظور اجرای اهداف پدافند غیرعامل در سطح ناحیه و منطقه می‌تواند تأثیر مهمی در حفظ شرایط مقاومت و کاهش خسارت داشته باشد؛ بنابراین از آنجاکه شهرهای مرزی به دلیل اینکه از نظر استراتژیکی دارای موقعیت ویژه‌ای هستند لذا لازم است به اجرای دقیق فنون و اصول آن در مرزها بسیار توجه نمود [۲].

در مجموع، مناطق مرزی و سکونتگاه‌های آن را می‌توان آسیب‌پذیرترین مناطق کشور قلمداد نمود؛ بنابراین، توجه به مناطق مرزی به دلیل مجاورت مکانی-فضایی سکونتگاه‌های شهری و روستایی کشور با مرزهای خارجی موجب تقویت یکپارچگی ملی و ارتقای هویت فرهنگی و اجتماعی می‌گردد. مناطق مرزی به دلیل اتصال به کشورهای هم‌جوار که ممکن است با تعارضات سیاسی نیز همراه باشد، در معرض خطر دائمی قرار می‌گیرند. لذا جلوگیری از فرایند تخلیه جمعیتی نواحی مرزی و استفاده از ظرفیت‌های سکونتگاهی این مناطق، یکی از اقدامات پدافند غیرعامل بوده و نوعی استراتژی امنیت ملی محسوب می‌شود که می‌بایست زمینه‌های اجرایی این استراتژی مهیا گردد [۲۲]. از آنجاکه، یکی از مهم‌ترین موضوعات در پدافند غیرعامل، افزایش بازدارندگی و کاهش آسیب‌پذیری است که با توجه به ویژگی‌های مناطق و استان‌های مرزی و شدت آسیب‌پذیری آن‌ها به نظر می‌رسد مؤثرترین راهکار برای این مناطق است [۲۳].

۲-۷- پیشینه پژوهش

سرمایه اجتماعی، از اصطلاحات پرکاربرد در ادبیات علوم اجتماعی و سیاسی اواخر قرن بیستم به شمار می‌رود. در این خصوص مطالعات زیادی صورت گرفته است که برای نمونه بزی و دیگران (۱۳۸۹)، در مقاله‌ی تحلیل تفاوت‌های مکانی سرمایه‌ی اجتماعی در مناطق شهری و روستایی مرزی کشور (مقایسه تطبیقی مراکز شهری و روستایی شهرستان ارومیه) به این نتیجه

رسیدند که با توجه به بالا بودن میزان سرمایه اجتماعی مراکز روستایی نسبت به مناطق شهری، اندیشه رشد نقاط شهری در مناطق مرزی با هزینه تخلیه نقاط روستایی که در سال‌های اخیر شتاب گرفته، چندان نمی‌تواند الگوی مناسبی باشد و با ضرورت-های ژئوپلیتیکی منافات خواهد داشت [۲۴]. پریزادی و دیگران (۱۳۸۹) در پژوهشی تحت عنوان بررسی و تحلیل پدافند غیرعامل در شهر سقز به این نتیجه رسیدند که در رویکردی تحلیلی، به بررسی ضرورت درک موضوع در سطح ملی و منطقه‌ای و سپس به درک به‌کارگیری راهبردهای پدافند غیرعامل در سطح شهر سقز پرداخته‌اند [۲۵]. کامران و حسینی امینی (۱۳۹۱)، به تحلیل موقعیت شهرک اداری شهریار براساس اصول پدافند غیر عامل پرداخته‌اند که نتایج نشان‌دهنده عدم رعایت اصول پدافند غیرعامل در شهرک اداری شهریار است و بدین طریق می‌توان اقدامات پیشگیرانه را قبل از وقوع بحران برای کاهش خسارات جانی و مالی در مهم‌ترین ساختمان‌های شهر، جایی که این تلفات از بقیه نقاط شهر بیشتر است، انجام داد [۲۶]. جوزی خمسلویی و جوهران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای تحت عنوان تحلیلی بر نقش پدافند غیرعامل در امنیت راهبردی کلان‌شهرها به ارزیابی نقش پدافند غیرعامل در تأمین و بهینه‌سازی امنیت کلان‌شهرها و ارائه راهبردهای بنیادین در جهت کاهش بحران‌های ثانویه پرداخته‌اند [۲۷]. کامران و دیگران (۱۳۹۲) در مقاله‌ی شکل‌گیری شهر قدرت و شهر بازدارنده با بهره‌گیری از مبانی پدافند غیر عامل، به این نتیجه رسیده‌اند که مکان‌یابی مناسب اهداف، کاهش عرصه‌های آسیب‌پذیر، اختلال در شناسایی، کاهش اهمیت و مطلوبیت‌های محیطی می‌تواند مبنای اصلی در رویکردهای پدافند غیر عامل باشد تا نهایتاً شهر قدرت و شهر بازدارنده شکل بگیرد [۲۸]. صفایی و دیگران (۱۳۹۳)، به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با جرم در بین افراد مجرم و غیرمجرم شهر یاسوج پرداخته‌اند که یافته‌ها نشان داد بین سرمایه اجتماعی و جرم رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد [۲۹]. درنهایت اخباری و احمدی مقدم (۱۳۹۳) به بررسی پدافند غیرعامل در مدیریت شهری پرداخته و بر اساس نتایج نقش مدیران شهری در بحث پدافند غیرعامل بایستی به‌گونه‌ای باشد تا با حفظ آمادگی لازم در جهت کاهش خسارات جانی و مالی، به مقابله سریع و بهبود اوضاع تا رسیدن به سطح وضعیت عادی در هنگام شرایط اضطرار برسند [۱].

در مجموع، بررسی‌های به‌عمل‌آمده مطالعات گویای آن است که درباره مفهوم سرمایه اجتماعی در ایران به‌ویژه در حوزه‌های علوم اجتماعی پژوهش‌های بسیاری انجام شده است؛ اما در زمینه پدافند غیرعامل و مباحث شهری (حسن‌پور و همکاران، ۱۴۰۳، [۳۰]، مهدوی قهساره و کامرانی، ۱۴۰۲، [۳۱] و

سؤالات بسته شامل سؤالات اسمی و ترتیبی بودند که سؤالات ترتیبی با طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (۱ تا ۵) بودند. همچنین آزمون روایی که در این پژوهش به کار گرفته شد. براساس نتایج، پرسشنامه دارای اعتبار صوری بوده و آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه برابر با ۰/۷۹ بود که این ضریب برای شاخص مشارکت (۰/۷۹)، شاخص همبستگی (۰/۸۴) و شاخص اعتماد (۰/۷۶) است. سپس براساس نتایج روایی صوری و محتوایی، پرسشنامه‌ها پس از بازبینی اولیه و خارج کردن پرسشنامه‌های مخدوش، کدگذاری شدند؛ که در طرح سؤالات پرسشنامه هرکدام از مؤلفه‌های یادشده در ارتباط با پدافند غیرعامل و نقش این مؤلفه‌ها در دفاع غیر عامل مدنظر قرار گرفته است. همچنین در راستای متغیر وابسته تحقیق، ویژگی‌های شهر امن و پدافند غیرعامل به صورت سؤالاتی در پرسشنامه گنجانده شده است. در ادامه، جهت بررسی اطلاعات جمع‌آوری شده از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید. سپس داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و یافته‌ها در قالب جداول و نمودارهای مناسب ارائه گردید. در نهایت، به منظور سنجش و ارزیابی روابط میان متغیرهای پژوهش از روش ضریب همبستگی، رگرسیون و آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شد.

باباییان و همکاران (۱۴۰۰) [۳۲]، عبدالملکی و صفری (۱۴۰۰) [۳۳]، انوری و همکاران، ۱۳۹۹ [۳۴] و سالاری و کیانی (۱۳۹۷) [۳۵]، پژوهش کمتری به مفهوم سرمایه اجتماعی در ارتباط با پدافند غیر عامل در شهرهای مرزی پرداخته شده است؛ بنابراین می‌توان گفت این تحقیق، رویکردی جدید در این باب دارد. تا بتوان براساس متغیر سرمایه اجتماعی بر اساس دیدگاه‌های کلمن و پوتنام نقش مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی در پدافند غیرعامل را مورد سنجش قرار داد.

۳- مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر به صورت کاربردی و روش آن توصیفی-تحلیلی و نحوه گردآوری داده‌ها و اطلاعات به صورت اسنادی و پیمایشی از طریق پرسشنامه می‌باشد، جامعه آماری تحقیق کلیه ساکنان شهر بانه بوده که جمعیت این شهر براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۸۵۱۹۰ نفر می‌باشد و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و واریانس به دست آمده از پیش‌آزمون با سطح اطمینان ۹۵٪، ۳۳۵ نفر محاسبه شده است. سؤالات پرسشنامه در روش پیمایش باز و بسته بودند و

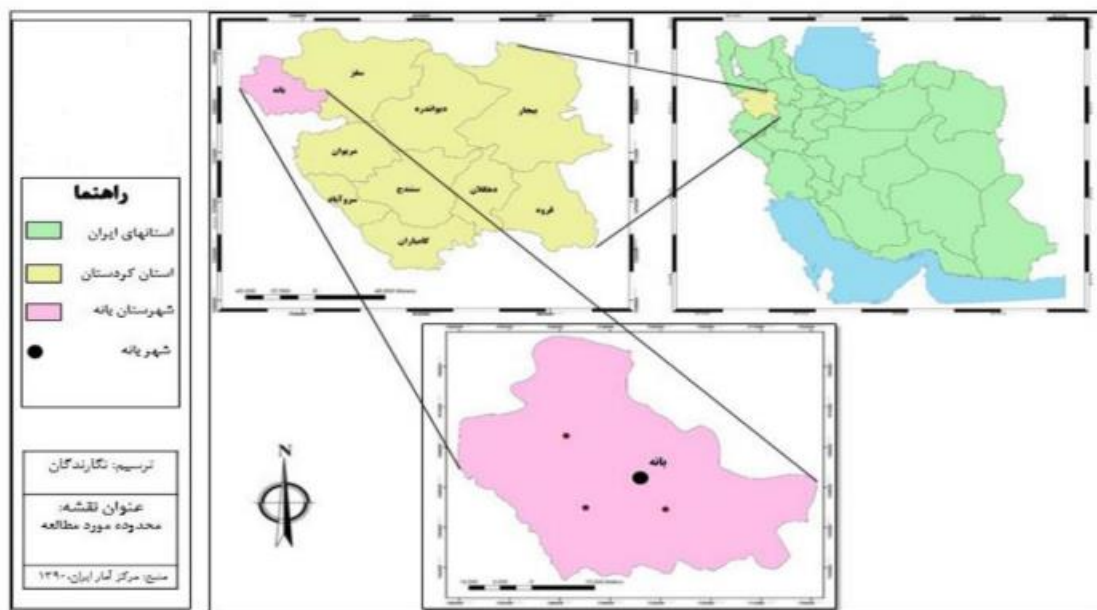
جدول (۲): متغیرها و شاخص‌های پژوهش

متغیرها	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها	تعریف عملیاتی	
سرمایه اجتماعی	مشارکت	ذهنی	تمایل فرد نسبت به مشارکت تصور فرد از هزینه‌های مشارکت تصور فرد نسبت به تمایل مسئولان به مشارکت شهروندان نگرش فرد نسبت به مشارکت در مواقع بحرانی شهر	
		همبستگی (انسجام اجتماعی)	تعامل	میزان و نحوه ارتباط فرد با گروه‌های همسایه و اقوام
			نزاع	درگیری و نزاع میان گروه‌های همسایه و محلات
اعتماد	اعتماد	گرایش نسبت به یکدیگر	شدت پذیرش و وجود احساس تعلق جمعی	
		بین شخصی	میزان اعتماد به همسایه‌ها و اقوام	
		تعمیم یافته	میزان اعتماد به افراد اجتماع	
پدافند غیرعامل	شهر امن	ذهنی	میزان اعتماد به گروه‌ها و اصناف	
			امن و پایدار و مقاوم در برابر تهدیدات دشمن دارای کارکردهای متوازن و توزیع شده در گستره شهر شهروندان آموزش دیده، با آمادگی بالا و مقاوم و سازمان‌دهی شده در سیستم‌های منسجم شهری در برابر تهدیدات	

کشور به شمار می‌آید. شهر بانه در غرب ایران و شمال غربی استان، با موقعیت جغرافیایی ۳۵ درجه و ۵۸ دقیقه عرض شمالی و ۴۵ درجه و ۵۴ دقیقه طول شرقی در ارتفاع متوسط ۱۵۵۰ متری از سطح دریا واقع شده است. این شهر از سمت غرب و جنوب به اقلیم کردستان، از شرق و شمال شرق به شهرستان سقز و از شمال به شهرستان سردشت در کردستان مکری محدود شده است (شکل ۲) [۳۶].

۳-۱- منطقه مورد مطالعه

شهر بانه به‌عنوان مرکزیت اداری-سیاسی و خدماتی شهرستان بانه، از شهرهای استان کردستان است که به لحاظ تأثیرپذیری از خصوصیات جغرافیایی و اقلیمی ناحیه‌ای و منطقه‌ای از مناطق کوهستانی و جنگلی استان محسوب شده و به لحاظ غنای مناظر و چشم اندازهای طبیعی، از غنی‌ترین شهرستان‌های استان و

شکل (۲): نقشه موقعیت شهر بانه در تقسیمات کشوری جمهوری اسلامی ایران

۴- نتایج

میزان رضایت را در سطح متوسط به خود اختصاص داده و درگیری و نزاع میان گروه‌های همسایه و محلات (۱۶/۵ درصد) کمترین امتیاز را از نظر رضایت از وضع موجود داشته‌اند. بررسی وضعیت اعتماد نشان داد که میزان اعتماد به گروه‌ها و اصناف از دیدگاه پاسخگویان در وضعیت کمبود نسبی می‌باشد. همچنین کمترین میزان رضایت از پدافند غیرعامل و شهر امن با توجه به تعاریف در ارتباط با سرمایه اجتماعی در شهر بانه از سوی پاسخگویان وجود داشته است. در نهایت نتایج توصیفی سنجش سرمایه اجتماعی، حاکی از متوسط بودن وضعیت سرمایه اجتماعی از دیدگاه پاسخگویان است (جدول شماره ۳). در ادامه، نتایج آمار توصیفی مربوط به متغیرهای سرمایه اجتماعی آورده شده است؛ که بر این اساس، سرمایه اجتماعی پاسخگویان شهر بانه در سطح متوسط قرار دارد و مشارکت اجتماعی بیشترین میانگین و اعتماد اجتماعی دارای کمترین میانگین می‌باشد (جدول ۴).

در ابتدا، نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که از بین ۳۳۵ نفر پاسخگویان، بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۵ تا ۳۵ سال با ۴۲٫۵ درصد و کمترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۵۵ سال و بالاتر با ۱۱ درصد است. همچنین بیشترین فراوانی سطح سواد، مربوط به گروه دیپلم با ۴۹٫۴ درصد و کمترین فراوانی مربوط به تحصیلات ابتدایی با ۱۸٫۹ درصد می‌باشد. از نظر وضعیت تأهل نیز ۷۲ درصد پاسخگویان متأهل بوده‌اند. بیشترین فراوانی در زمینه اشتغال نیز مربوط به افراد با شغل آزاد با ۶۲ درصد است. نتایج سنجش وضعیت سرمایه اجتماعی در شهر بانه براساس ابعاد و تعاریف عملیاتی سرمایه اجتماعی نشان داده که ساکنان بیشترین تمایل برای مشارکت با (۶۸/۵ درصد) داشته‌اند که حکایت از میزان وابستگی (بسیار زیاد و زیاد) با ۷۴/۴ درصد از پاسخگویان به شهر و محل زندگی خود بوده که این امر در مورد میزان تمایل به مشارکت در محیط زندگی آنان صدق می‌کند. همچنین از نظر همبستگی و انسجام اجتماعی، میزان و نحوه ارتباط فرد با گروه‌های همسایه و اقوام (۶۴/۳ درصد) بیشترین

جدول (۳): آمار توصیفی وضعیت سرمایه اجتماعی در شهر بانه از دیدگاه پاسخگویان

بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	گویه‌ها
۰	۳/۹	۴۷/۷	۴۸/۴	۰	تمایل فرد نسبت به مشارکت
۰	۱۲/۲	۵۹/۶	۲۸/۱	۰	تصور فرد از هزینه‌های مشارکت
۰	۲۰/۱	۶۳/۵	۱۶/۴	۰	تصور فرد نسبت به تمایل مسئولان به مشارکت شهروندان
۰	۷/۸	۲۳/۷	۶۸/۵	۰	نگرش فرد نسبت به مشارکت در مواقع بحرانی شهر
۰	۳/۹	۲۷/۶	۶۴/۳	۴/۲	میزان و نحوه ارتباط فرد با گروه‌های همسایه و اقوام
۲۰/۱	۴۷/۷	۱۲	۱۶/۴	۳/۹	درگیری و نزاع میان گروه‌های همسایه و محلات
۴/۲	۱۵/۶	۲۸/۱	۴۸/۲	۳/۹	شدت پذیرش و وجود احساس تعلق جمعی
۸/۱	۱۹/۵	۶۴/۳	۴/۲	۳/۹	میزان اعتماد به همسایه‌ها و اقوام

جدول (۴): میانگین و انحراف معیار شاخص‌ها و متغیر سرمایه اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار
مشارکت	۳/۴۵	۰/۵۱
همبستگی	۳/۳۸	۰/۶۱
اعتماد	۲/۹۶	۰/۷۰
سرمایه اجتماعی	۳/۱	۰/۵۱

در ادامه، به منظور یافته‌های استنباطی ارزیابی سرمایه اجتماعی در شهر بانه از شاخص‌های مشارکت، همبستگی و اعتماد اجتماعی استفاده شد؛ و برای سنجش آن از آزمون T-test تک نمونه‌ای استفاده شده است. در جدول شماره (۵)، شاخص‌های سرمایه اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است، نتایج نشان می‌دهد که ابعاد مشارکت و همبستگی اجتماعی در شرایط متوسطی قرار دارند و بعد اعتماد اجتماعی در پایین‌تر از حد متوسط قرار گرفته است؛ که با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و با اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت که شهر بانه از نظر سرمایه اجتماعی در وضعیت متوسطی قرار دارد.

در ادامه، به منظور یافته‌های استنباطی ارزیابی سرمایه اجتماعی در شهر بانه از شاخص‌های مشارکت، همبستگی و اعتماد اجتماعی استفاده شد؛ و برای سنجش آن از آزمون T-test تک نمونه‌ای استفاده شده است. در جدول شماره (۵)، شاخص‌های سرمایه اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته است، نتایج نشان می‌دهد که ابعاد مشارکت و همبستگی اجتماعی در شرایط متوسطی قرار دارند و بعد اعتماد اجتماعی در پایین‌تر از حد متوسط قرار گرفته است؛ که با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و با اطمینان ۰/۹۵ می‌توان گفت که شهر بانه از نظر سرمایه اجتماعی در وضعیت متوسطی قرار دارد.

جدول (۵): آزمون T تک نمونه‌ای شاخص‌های مربوط به متغیر سرمایه اجتماعی

متغیر	شاخص	۳ میانه نظری					
		مقدار ارزشی	درجه آزادی	سطح معناداری	میانگین	فاصله اطمینان ۰/۹۵	
						پایین‌تر	بالا‌تر
سرمایه اجتماعی	مشارکت	۴۸/۲۱	۳۲۵	۰,۰۰۰	۳/۴۴	۳/۳۵	۳/۵۷
	همبستگی	۵۷/۳۲	۳۲۵	۰,۰۰۰	۳/۳۷	۲/۸۲	۳/۴۱
	اعتماد	۵۳/۴۶	۳۲۷	۰,۰۰۰	۲/۹۵	۲/۶۲	۲/۹۹

در ادامه، جهت بررسی رابطه بین معیارهای سرمایه اجتماعی و پدافند غیرعامل از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. براساس نتایج به‌دست‌آمده از جدول (۶) و با توجه به مقدار ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۲۴ و سطح معناداری ۰/۰۶ که بیشتر از ۰/۰۵ شده است، فرض صفر رد نمی‌شود و بنابراین رابطه معناداری بین دو متغیر اعتماد و پدافند غیرعامل وجود ندارد. طبق نتایج به‌دست‌آمده و با توجه به مقدار ضریب همبستگی پیرسون با مقدار ۰/۴۹ و سطح معناداری ۰/۰۰۵ که

کمتر از ۰/۰۱ شده است، فرض صفر رد می‌شود و بنابراین رابطه معناداری بین دو متغیر مشارکت و پدافند غیرعامل وجود دارد که این امر در مورد دو متغیر همبستگی و پدافند غیرعامل با سطح معنی‌داری ۰/۰۴۳ در سطح ۰/۰۵ نیز صدق می‌کند. در نهایت نتایج حاکی از وجود رابطه معنادار بین سرمایه اجتماعی و پدافند غیرعامل هر چند با مقدار کم است که ضریب همبستگی پیرسون ۰/۴۰ و سطح معناداری آن ۰/۰۲ است.

جدول (۶): همبستگی بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و پدافند غیرعامل براساس دیدگاه ساکنان شهر بانه

پدافند غیرعامل		همبستگی
۰/۴۹**	ضریب همبستگی	مشارکت
۰/۰۰۵	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد مشاهدات	
۰/۳۷*	ضریب همبستگی	همبستگی (انسجام اجتماعی)
۰/۰۴۳	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد مشاهدات	
۰/۲۴	ضریب همبستگی	اعتماد
۰/۰۶۳	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد مشاهدات	
۰/۴۰*	ضریب همبستگی	سرمایه اجتماعی
۰/۰۲	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد مشاهدات	

و مسیر توسعه پایدار و امنیت کشور با پدافند غیرعامل هموارتر نمود.

۵- نتیجه‌گیری

همان‌طور که گفته شد، سرمایه اجتماعی نوعی ابزار دسترسی به منابع اقتصادی و فرهنگی از طریق ارتباطات اجتماعی است. در این راستا انسجام، همبستگی، مشارکت و اعتماد از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی محسوب می‌شوند و در این راستا تقویت پدافند غیرعامل در کشور نیازمند مشارکت افراد در شبکه‌های اجتماعی و عضویت آن‌ها در گروه‌های مختلف اجتماعی می‌باشد. این شبکه‌ها پیوندهایی هستند که افراد را می‌توانند به طرز مؤثری بسیج کنند که خود نشان‌دهنده حجم سرمایه افرادی است که با هم در تعامل اجتماعی می‌باشند. برای نمونه یکی از مواردی که باعث تقویت نقش سرمایه اجتماعی مبتنی بر اعتماد با تأکید بر مفهوم پدافند غیرعامل می‌شود یادآوری و تجسم موفقیت‌های گذشته در خاطره جمعی ملت است که می‌تواند باعث تسهیل و بهبود کارایی جامعه در ارتباط با سرمایه اجتماعی درون‌گروهی در جهت انسجام، همبستگی جامعه خواهد بود و زمینه را برای ایجاد امنیت و توسعه پایدار کشور فراهم می‌نماید. یکی دیگر از مواردی که می‌تواند باعث تقویت پدافند غیرعامل و ایجاد حس همدلی، همبستگی و انسجام می‌گردد گسترش کارکردهای هویت دینی در جامعه است؛ که پایبندی به ارزش‌های دینی و مذهبی در سطح جامعه و به‌ویژه در بین جوانان به‌صورت یک مؤلفه بنیادین می‌تواند در ایجاد اعتماد اجتماعی و میزان آن تأثیر مثبت داشته باشد. در مجموع پیشنهاد می‌گردد که دولت‌ها برای آن‌که بتوانند سرمایه‌های اجتماعی را در جهت اهداف پدافند غیرعامل تقویت کنند باید مواردی را از جمله همکاری با بخش رسانه، تشکیل نهادهای مدنی، غنی‌سازی آموزش‌های عمومی و تأمین امنیت شهروندان را تقویت نمایند.

پژوهش حاضر به دنبال بررسی و تحلیل نقش سرمایه اجتماعی در پدافند غیرعامل در شهر بانه بوده که با توجه به بررسی‌ها و نتایج، سرمایه اجتماعی و تقویت نظام فرهنگی و اجتماعی عامل بسیار مهم در اجرایی شدن پدافند غیرعامل در حیطه‌ی اجتماعی و فرهنگی و جامعه است چرا که تاریخ کشورها نشان داده است که تسخیر یک منطقه به‌صورت نظامی ناپایدار است اما از طریق تغییر شیوه‌ی آداب و رسوم یک منطقه و به عبارتی به بردگی نوین درآوردن افراد یک منطقه ثبات بسیار بیشتری دارد.

در مجموع نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش برای شهر بانه نشان داد که سرمایه اجتماعی به‌صورت کلی از دیدگاه شهروندان بانه‌ای در سطح متوسط رو به پایین بوده و در شرایط مطلوبی قرار ندارد. همچنین براساس نتایج همبستگی پیرسون، بین سرمایه اجتماعی و پدافند غیرعامل رابطه معناداری وجود دارد که بیانگر ضعف اعتماد در بین شهروندان بانه‌ای به‌عنوان یکی از ابعاد مهم سرمایه اجتماعی است. همچنین نتایج به‌دست‌آمده از مؤلفه اعتماد بیانگر آن است که وجود آن در بین گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی خصوصاً اعتماد به نظام‌های انتزاعی می‌تواند سرمایه اجتماعی در سطح شهری، منطقه‌ای و ملی را تقویت نموده و تحقق پدافند غیرعامل را در پی داشته باشد. همچنین بازسازی و استحکام روابط اعتمادی بین مردم، نهادهای اجتماعی دولت، افراد، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی کشور برای مشارکت در ایجاد امنیت به‌عنوان سرمایه اجتماعی زمینه‌ساز تحقق پدافند غیرعامل در کشور می‌باشد. در این راستا، ایجاد اعتماد از طریق خانواده و هنجارهای مربوط به آن را می‌توان از طریق حضور نیروی انسانی در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی با تأکید بر افزایش مشارکت در شبکه‌های اجتماعی، باعث همبستگی و انسجام در سطح ملی شد

۶- مراجع

- [21] H. Piri, M and Salehi Asl, "Assessment of Effective Parameters on Passive Defense at Shiraz Railroad Station Against Airborne Threats", *Passive Defense Quarterly*, vol. 4, no.1, pp. 17-27, 2011. (In Persian)
- [22] A. A. Anabestani, Gh.R.Mehdi Far, and S. Rajabi, "passive defense strategies in the development of border settlements," the 6th Congress of Iran's Geopolitical Association (non-active defense), 2012. (In Persian).
- [23] A. Bakshi, "border areas, development and passive defense, case study: South Khorasan Province," the 6th Congress of the Geopolitical Association of Iran, (passive defense), 2012. (In Persian).
- [24] K. Bazzi, A. Kiani, Y. Hanifi, Asl and A. Razi, "Spatial Differences in Social Capital Between Bordering Areas of Urban and Rural Centers Comparative Analysis of Urban and Rural Centers of Urmia Township," *Iranian Journal of Sociology* 11, no.2, pp. 74-102, 2010. (In Persian).
- [25] T. Parizadi, H.H.Amini and M. Shahriari, "Passive defense arrangement analysis of saqez city in the approach," *Urban Management*, vol. 8, no.26, pp.191-206, 2011. (In Persian)
- [26] H. Kamran, H. Hosseini Amini, and F. Ja, "Formation of power city and deterrent city using principles passive defense," *Geography*, vol. 11, no. 36, pp. 7-32, 2013. (In Persian).
- [27] A. Jozi Khamseloei and H. Javaheran, "An analysis of the role passive defense plays in strategic security of metropolises", *Scientific- Research Quarterly of Geographical Data (SEPEHR)*, vol. 22, no.87, pp.87-92, 2013. (In Persian).
- [28] H. Kamran and H. Hosseini Amini, "Analysis of Positional Performance of Shahriar Administrative Town Based on the Principles of Passive Defense," *Passive Defense Quarterly*, no. 3, vol.3, pp.163-176, 2012. (In Persian). *Passive Defense*, no.14, vol. 3, pp.1-14, 2023. (In Persian).
- [29] S. Safaei, Ma. Mokhtari, S. Ahmadi and N. Moradi Shahbazi, "Relation between Social Capital and Crime among Criminals and Noncriminal in Yasuj, Iran," *Social Welfare Quarterly*, no. 14, vol.52, PP. 201-222, 2014. (In Persian).
- [30] S. Hasanpour Loumer, E. Ahad Nejad, H. Sattari Sarbangholi and A. Vandshoari, "Rereading the Principles and Concepts of Passive Defense in the Historical City of Masouleh," *Passive Defense*, no. 15, vol 1, pp.47-60, 2024. (In Persian).
- [31] M.H. Mahdavi Ghahsareh and A. Kamrani, "Studying the Adaptation of the Historic Cities to the Principles of Modern Passive-Defense in the Central Plateau of and Concepts of Passive Defense in the Historical City of Masouleh," *Passive Defense*, no. 15, vol 1, pp.47-60, 2024. (In Persian)
- [32] R. Babaian Atmi, R. Vali shaereat, M. Fallahtabar, And Z. Khodae, "The Prioritization of Potential Threats and Evaluation of the Location of Semnan City Infrastructure in Vulnerable Areas with", *Passive Defense Approach. Passive Defense*, 12, vol.4, pp. 27-37, 2022. (In Persian)
- [33] A. Abdolmaleki. And M, safari, "The Safe Zoning of War-Supporting Cities' Infrastructure from the Perspective of Passive Defense (A Case Study of Boroujerd City)," *Passive Defense*, 12, vol.3, pp 87-100, 2021. (In Persian)
- [34] M. R. Anvari, A. Akbari and S. Aghajani, "Evaluation of Zahedan City Defense Vulnerability using the AHP manategh khoshk, year. 2, No. 8, summer. 2012. (In Persian)
- [35] F. Salari and A. Kiyani, "Analysis of the Principles and Approaches of Passive Defense in Planning the use of Urban Lands", *Passive Defense*, 9(2), PP11-24, 2018. (In Persian).
- [36] Y. Najafi, *General Geography of Kurdistan Province, Tehran, Amir Kabir*, 1990. (In Persian)
- [1] M. Akhbari and M. Ahmadi Moghaddam, "Passive Defense in Urban Management," *Geopolitics Quarterly*, vol. 10, pp. 36-69, 2014. (In Persian)
- [2] Z. Arabi, M. Atfi, and D. Hatami, "The need to pay attention to passive defense in relation to the security of border cities," the 6th Congress of Iran's Geopolitical Association (inactive defense), 2012. (In Persian).
- [3] S. Ferlander, "Social Capital and Local Community," Ph.D. Thesis, Univ. Stirling, 2003.
- [4] R. D. Putnam, "Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community," Simon & Schuster, New York, no .19.2000
- [5] V. Ghasemi, R. Esmaceli, and K. Rabiei, "Measurment and Ranking of Social Capital in the Townships of Isfahan Province," *refahj*, no.6, vol. 23, pp. 225-250. (In Persian).
- [6] Gh. Ghafari, "Reproducing social capital at the neighborhood level, Neighborhood Development Conference: Perspectives of Sustainable Development of the City of Tehran," *Social and Cultural Affairs Research Center of Tehran Municipality*, 2004. (In Persian).
- [7] F. Hojjati and keramani Z. Shatitalab, "The Relation of Social Capital with Poverty," *refahj*, no. 7, vol. 28, pp. 35-56. (In Persian)
- [8] N. Wezin, and H. Mokhtari Heshi, "The role of social capital in economic development," *Social capital conference*, 2016. (In Persian) Nakhsh Piravesh Consulting Engineers, "Baneh City Master Plan," 2006.
- [9] L. J. Hainfan, "The rural school community center, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 67, pp. 19- 25, 1916.
- [10] J. Jacobs, "The death and life of great American cities: The failure of town planinig," *In Field J, Social capital, Routledge*, 2003.
- [11] G. Loury, "A Dynamic Theory of Racial Income Differences," in *Women, Minorities and Employment Discrimination*, edited by P.A. Wallace and A. Lamond, Lexington Books, 1977.
- [12] U. Hannerz, "Soulside: Inquiries into Ghetto Culture and Community," Univ. New York: Columbia ersity Press, 1969.
- [13] E. J. P. Brommer, I. Schicht, G. Wijngaards, J. H. Verheijen, and D. C. Rijken "Fibrinolytic activators and inhibitors in terminal renal insufficiency and in anephric patients." *Thrombosis and haemostasis*, no.52, vol. 06, pp.311-314, 1984.
- [14] P. Bourdieu, "The forms of capital. In: Richardson," J., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood: 241-58. 1986.
- [15] E. A. Boxman, P. M. De Graaf, and H. D. Flap "The impact of social and human capital on the income attainment of Dutch managers," *Social networks*, no.13, vol.1, pp. 51-73. 1991.
- [16] J. O. Lanjouw, A. Pakes, and J. Putnam, "How to count patents and value intellectual property: The uses of patent renewal and application data," *The journal of industrial economics*, no.46, vol.4, pp.405-432, 1998.
- [17] F. Fukuyama, "Trust: The social virtues and the creation of prosperity," New York: The Free Press. 1995.
- [18] M. Woolcock, "Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework." *Theory and Society*, no. 27, vol. 2. 151-208. 1998.
- [19] A. A. Dehkoda, "Dictionary of Dehkoda," Tehran University Press, vol. 4.
- [20] A. Zargar and S. Mesgari, "passive defense in architecture is a solution to reduce vulnerability to accidents," collection of articles on the website of passive defense organization. 2007. (In Persian)